

EEN AUTOGRAAF VAN DE VEURNSE KRONIEKSCHRIJVER
PAUWEL HEINDERYCX

Van Pauwel Heinderycx (1), auteur van twee handschriften, *Annalen van Veurne en Veurne-Ambacht* en *Annalen van Veurne. Beschrijving der prochieën en leenhoven* (2), was tot nu toe geen autograaf bekend (3). Daardoor is het niet mogelijk te weten of een bepaald geschreven document al dan niet van zijn hand is. Toch menen we een document gevonden te hebben dat zeer vermoedelijk van zijn hand is.

Tijdens de voorbereidingen voor een publicatie over de schepenen-keurheren van Veurne-Ambacht van 1240 tot 1586 (4), raadpleegden we ook diverse oude compilatielijsten. In het archief van de kasselrij Veurne, bewaard in het Rijksarchief te Brugge, vonden we een klein vierkant 17de-eeuws cahier met lijsten van hoogbaljuws, krikhouders, burgemeesters-landhouders en schepenen-keurheren van Veurne-Ambacht en (na 1586) van de verenigde stad en kasselrij Veurne (5). De lijsten gaan uiterlijk tot het jaar 1685. De 5de en volgende schepenen van 1685 en de lijst voor 1686 zijn al in een ander geschrift geschreven. Men treft er ook nog vier losse blaadjes in aan met nog enkele hoogbaljuws, de namen van de 18 leden van het door de Gentse calvinisten aangestelde bestuur van 1578, de samenstelling van de magistraat op 20 september 1689, op 30 november 1701 en op 2 september 1712, elk van deze lijsten telkens in andere geschriften.

Het laatste blaadje bevat op de achterkant een adres: *A Monsieur Heinderycx pbr chan(oin)e et archidiacre a Ypre*. Blijkbaar dus een briefje dat aan deze persoon (priester, kanunnik en aartdiaken te Ieper) werd toegestuurd.

Een ander handschrift (6) is een beschrijving van de *costuymen*

(1) Over Pauwel Heinderycx, zie vooral E. COULIER, G. DALLE, J. TERMOTE, J. VAN ACKER, P. VANDEWALLE, *Pauwel Heinderycx en Veurne-Ambacht in de 17de eeuw*, in: West-Vlaamse Gidsenkring, s.1 s.d. [1988]

(2) P. HEINDERYCX, *Jaerboeken van Veurne en Veurneambacht*, uitgegeven door E. Ronse, 4 vols., Veurne, 1853-1854; P. HEINDERYCX, *Annalen van Veurne. Beschrijving der prochieën en leenhoven*, uitgegeven door Heemkring Bachten de Kupe in Dokumenten nr. 3, vol. 1, Nieuwpoort, okt. 1964.

(3) Ook niet na navraag op het Stadsarchief Veurne

(4) P. DONCHE, *Schepenen-keurheren van Veurne-Ambacht, 1240-1586. Naamlijsten van 1240 tot aan de unie met de schepenbank van de stad in 1586, aangevuld met de namen van baljuws en krikhouders*, 250 p., Berchem, 2006

(5) RAB, Fonds Kasselrij Veurne, registers, 7bis.

(6) RAB, Fonds Kasselrij Veurne, registers, 1152bis.

(rechtsgebruiken) van het leenhof van de Burg van Veurne, geschreven in 1546. Achteraan is een katern mee ingebonden met opnieuw lijsten van hoogbaljuws, burgemeesters-landhouders tot 1645, namen van oude Veurnse families en lijsten van schepenen-keurheren tot 1639 (ander geschrift dan het eerste cahier). Ook is er nog een kleiner blaadje mee ingebonden met als titel: *Ad ostendendum quod Petrus Heinderijcs Archidiaconus Iprensis sit honestoris familiae Furnensis*. Op dit blaadje staan de rechtstreekse voorvaderen en broers ingeschreven van deze Ieperse aartsdiaken Pieter Heinderycx, met erbij de jaartallen en functies waarin zij in de magistratuur van Veurne-Ambacht zetelden:

Petrus Heinderijcx unus ex progenitoribus dicti Archidiaconi fuit scabinus territorij furnensis annis 1430 en 1436.

Petrus Heinderijcx fs Zacharis abavus fuit scabinus Annis 1579: 1580: 1586 et 1587.

Joannes fs Petri annis 1610: 1612: 1613 et 1616

Petrus fs Joannes pater: annis: 1635: 1637: 1641: 1646: 1647: 1648: 1649: 1651: 1653: 1655: 1656

Paulus Heinderycx fs Petri frater Archidiaconis annis: 1657: 1658: 1659: 1660: 1665: 1671: 1674: 1676: 1677: 1680 et 1681

Joannes Heindrijcx alter frater fuit burgimager annis. 1672 et 1674.

Carolus Heinderijcx fs Petri alter frater burgimager per quatuor annos

Petrus hos habuit paternos

Joannem f Zacharis 1581: 1582 et 1587.

Zachariam f Joannis 1606: 1613: 1615: 1617 et 1619

Deze aartsdiaken Pieter Heinderycx (1649-1735) is niemand anders dan de 16 jaar jongere broer van Pauwel Heinderycx (1633-1687). De vermelde rechtstreekse voorvaders en broers zijn volledig in overeenstemming met de genealogie Heinderycx (7).

Pauwel Heinderycx liet uit zijn beide huwelijken geen kinderen na. Zijn bezittingen gingen dus over naar zijn broers en zusters (de twee volwassen geworden zusters waren reeds voor hem overleden). Aartsdiaken Pieter Franciscus Heinderycx overleefde al zijn broers en zusters met nog 15 jaar. Het is daarom erg waarschijnlijk dat Pieter Franciscus de kroniek van Veurne-Ambacht en haar leenhoven die Pauwel had gemaakt, samen met al zijn andere werkdocumenten

(7) P. DONCHE, *De familie Heinderycx in de kassehij Veurne in de 15de tot 18de eeuw*, in: Vlaamse Stam, 2006 (ter perse); J. VAN ACKER, *Pauwel Heinderycx, telg van een schepenfamilie in Veurne-Ambacht*, in: E. COULIER e a., *Pauwel Heinderycx en Veurne-Ambacht*..., op cit., pp. 5-12. In tegenstelling tot wat daar vermeld wordt was Pauwel niet de oudste zoon, Jan was de oudste zoon, geboren in 1632 (en niet 1639 zoals de 19de-eeuwse klapper op de dopen verkeerdelijk aangeeft).

Tot den iare 1540 en hebben de wester niet altyt ghestelt gheweest op de rekenyngken, ^{daer door} de weteke men de selu niet wet en heeft commen, becommen, synde de voorgaen ghetrocken, som mighe wt de rekenyn, andre wt de registers van gaderinghen alwaer de greffiers somtyden de weten in registreerden, ende andre wt oude accoorden daer de ghehele wet in bekennt stoet, maer ten iare 1540 hebben de commissarissen ter werdermakinghe gheordonneert Jarclix de Wet te stellen int eerste blat van Rek. van castelric, en is sydert dies altyt alsoo gheschiet,

Anno 1541

Jan yndin, Lant. van rom.
adriaen, maly, Lant. van wyl.
William brandy, Bannpoulet
Jan, van yndin
Kortlant, Clair
adriaen, de rocht, wyl.
omax, rycht, wyl.
Jan, bondin
Jan, dahling
Jarob, dange
Jan, avel, bou.
Joos, van, muel.
Gillis, de, vram
Bonabintura, sejanse
Jarob, lam, bou.
de, de, vram
Jarob, lam, bou.
Jan, de, vram
Jarob, de, wala
Jan, brandy, bou.

Anno 1542

William, van, Bannpoulet
Jan, van, yndin
Jan, yndin
adriaen, maly
Jarob, van, wyl.
Kortlant, Clair
adriaen, de, rocht, wyl.
Corné, loofin
omax, rycht, wyl.
Jan, dahling
Jarob, dange
de, de, vram
Jan, avel, bou.
Gillis, de, vram
Bonabintura, sejanse
Jarob, lam, bou.
Balt, jafar, van, graef
Jan, albyse
Jan, van, wyl.
Jarob, de, wala

in bezit kreeg (hetzij rechtstreeks hetzij nadat die eerst naar een andere broer waren gegaan).

Nu zijn er twee aanvullingen in het eerste cahier (folio 10v en achteraan de lijst der 18 leden van het Calvinistische bestuur van 1578) in hetzelfde geschrift als de genealogische schets mee ingebonden in het tweede cahier. Het is dus aartsdiaken Pieter Franciscus Heinderycx die deze aanvullingen gemaakt heeft. Hij moet dan ook beide handschriften in bezit gehad hebben.

We merkten al op dat het eerste cahier enkel tot (een deel van) de lijst der schepenen-keurheren van 1685 in éénzelfde geschrift geschreven is, de luttelge gegevens betreffende latere jaren zijn in andere handschriften. Nu weten we dat ook Pauwel Heinderycx' *Annalen van Veurne en Veurne-Ambacht* ophouden met het jaar 1685. Zoals hij zelf schrijft in zijn voorrede *Tot den goetwilligen lezer* werd hij aan het eind van zijn leven geplaagd door het *flecyn* (= jicht, reuma); kon hij niet meer gaan en was hij bedlegerig (8). Wellicht daarom houdt zijn kroniek op in 1685, twee jaar voor zijn dood. Het 'einde' van het eerste cahier stemt dus precies overeen met het einde van zijn kroniek.

Het aanleggen van een compilatielijst van schepenen-keurheren, baljuws, krikhouders, enz. betreffende Veurne-Ambacht sluit ook zeer goed aan bij het soort archiefonderzoek dat Pauwel Heinderycx verrichtte voor de samenstelling van zijn kronieken. Het is ook fel bewerkt met latere bijschrijvingen, marginale nota's, tussenlassingen, enz., kortom een echt 'werk'document.

Al deze zaken doen ons daarom sterk vermoeden dat dit eerste cahier een oorspronkelijk autograaf werk van Pauwel Heinderycx is.

Hierbij geven we een afbeelding van één van de pagina's uit dit eerste cahier. We kozen voor deze pagina omdat er zowel tekst staat in de modernere humanistisch cursieve schrijfform als in de oudere gotische cursieve schrijfform. De meeste schrijvers in de 17de eeuw konden schrijven in beide vormen, waarbij de eerste meestal voor titels of belangrijker teksten werd gebruikt (9).

P. Donche

(8) Zie die voorrede in de uitgave van E. Ronse.

(9) Zie over deze schrijfformen o.a. P. DONCHE, *Civilité lettertypes als model voor Gotisch cursieve schrijfformen*, in: *Vlaamse Stam*, jg. 26, nr. 6, juni 1990, pp. 341-346 en Idem, *Het 17de-eeuwse handschrift in kalligrafische schrijfboeken*, in: *Vlaamse Stam*, jg. 30, nr. 6, juni 1994, pp. 319-328.